

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 8/2014 vp

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle "Kohti Euroopan teollista renessanssia"

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 21 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle "Kohti Euroopan teollista renessanssia" (E 14/2014 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kaupallinen neuvos Pekka Lindroos, työ- ja elinkeinoministeriö
- yhteiskuntasuhteiden asiantuntija Paavali Kukkonen, Ammattiliitto Pro ry, edustaen Teollisuuden Palkansaajat TP ry:tä.
- asiantuntija Jari Konttinen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- ekonomisti Petri Malinen, Suomen Yrittäjät.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio julkaisi EU 2020 -strategiaan sisältyvän teollisuuspolitiikan lippulaivahanketta päivittävän "Kohti Euroopan teollista renessanssia" -tiedonannon tammikuussa 2014. Komission tiedonanto esittelee komission tärkeimmät päivitettyt teollisuuspoliittiset tavoitteet. Samalla tiedonanto toimii komission puheenvuorona 20.3.2014 pidettävässä Eurooppa-neuvostossa käytävälle teollisuuspoliittiselle keskustelulle. Keskeiset toimenpidesuosituksukset koskevat sisämarkkinoiden syventämistä, teollisuuden nykyaikaistamista, pk-yrityksiä ja yrittäjyyttä sekä yritysten kansainvälistymistä.

Tiedonannon keskeisenä viestinä on, että EU:n teollisuuspolitiikan ja muiden politiikanalojen yhdentymiskehityksen on jatkuttava. Komission mukaan teollisuuden kilpailukyyn säilyttämisen tavoite on sisällytettävä entistä vahvemmin muiden alojen tavoitteisiin. Komissio katsoo, että eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä voidaan tukea myös hyödyntämällä sisämarkkinoiden tarjoamaa potentiaalia maksimaalisesti kehittämällä tarvittavia infrastruktuureja, tarjoamalla vakaat, selkeät ja ennakoitavat yrittäjyyttä ja innovointia tukevat sääntelypuitteet, yhdentämällä pääomamarkkinoita, parantamalla kansalaisten mahdollisuuksia kouluttau-

tua ja liikkua yli rajojen ja toteuttamalla täysimääräisesti palvelujen sisämarkkinat. Samalla on turvattava energian ja raaka-aineiden saatavuus kohtuulliseen hintaan, lisättävä energia- ja resurssitehokkuutta ja vähennettävä jätteiden määrää. Lisäksi tarvitaan COSME- ja Horisontti 2020 -ohjelmien sekä rakennerahastojen ja kansallisen rahoituksen tehokasta yhdistämistä innovaatioiden ja investointien edistämiseksi. On myös pyrittävä kaikin tavoin helpottamaan EU:n yritysten ja erityisesti pk-yritysten integroitumista maailmanlaajuisiin arvoketjuihin. EU:n talouden elvyttämistavoitteen saavuttamiseksi on lisäksi tuettava uudelleenteollistamistoimia, jotta päästäisiin komission tavoitteeseen teollisuuden osuuden nostamiseksi 20 prosenttiin BKT:stä vuoteen 2020 mennessä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää myönteisenä sitä, että komissio on selkeästi terävöittänyt teollisuuspolitiikan yleislinjaustaan, vaikka tiedonannossa esitettyihin toimiin ei sisällykään merkittävässä määrin uusia avauksia. Valtioneuvosto toteaa, että komission tiedonannossa esittämät johtopäätökset ovat kilpailukyvyn kasvattamisen kannalta keskeisiä ja siten myös kannatettavia lu-

kuun ottamatta komission esittämää numeerista 20 prosentin tavoitetta valmistavan teollisuuden BKT-osuudelle. Tältä osin valtioneuvosto arvioi, että ensisijainen tavoite ei tulisi olla BKT-osuuden kasvattaminen, vaan BKT:n kasvu. Erityisen myönteisenä valtioneuvosto pitää sitä, että komissio korostaa ensimmäistä kertaa yritysten globaaleihin arvoketjuihin integroitumisen tärkeyttä.

Myönteisestä yleisarviosta huolimatta valtioneuvosto katsoo, että esityksessä on myös puutteita. Valtioneuvosto kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että tiedonannon toimenpiteet koskevat yksinomaan teollisuutta, ja palvelusektori jää sisämarkkinaulottuvuutta ja teollista palvelutoimintaa lukuun ottamatta vähälle huomiolle. Myös immateriaalioikeuksia koskevien toimenpiteiden osuus jää ohueksi. Vastaava johtopäätös on tehtävä koskien komission tavoitetta edistää yritysten integroitumista globaaleihin arvoketjuihin. Komissio ei myöskään korosta lainkaan tiukan kilpailu- ja valtiontukisääntelyn merkitystä, vaikka väärin toteutettuna tukipolitiikka ei tue rakennemuutosta, vaan viivästyttää välttämättömiä uudistuksia ja vääristää kilpailuolosuhteita jäsenvaltioiden välillä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan tarpeesta terävöittää EU:n teollisuuspolitiikkaa koskevia linjauksia. Valtioneuvoston tavoin valiokunta korostaa vahvan ja kilpailukykyisen eurooppalaisen teollisen perustan merkitystä taloudellisen kasvun ja työllisyyden kannalta. Nollakasvun aikana EU tarvitsee kunnianhimoisen ja aikaisempaa selkeämmän vision elinkeino- ja innovaatiopolitiikasta, joka kannustaa yrityksiä hakeutumaan kohti korkeamman arvonlisän tehtäviä globaaleissa arvo- ja jakeluverkoissa. Eurooppalaisen teollisuuden on löydettävä paikkansa globaalissa työnjaossa, jotta EU pysyisi jatkossakin mukana kasvavassa

kansainvälisessä kilpailussa. Euroopan teollista kilpailukykyä on rapauttanut tuottavuuden laskun lisäksi myös strategisesti välttämättömien investointien vähyys ja EU:n vahingoksi kasvanut energian hinnanero EU:n ja sen keskeisten kauppakumppanien välillä.

Valiokunta katsoo, että parhaimmillaan EU on jäsenmaittensa teollisen valmistuksen etuja vahvistava tekijä. Vaikka komission tiedonanto luo pohjaa tuleville toimille, joilla Euroopan teollisuuden kilpailukyky voidaan vahvistaa, valiokunta arvioi, että komission tavoitteleman kokonaisvaltaisen teollisuuspoliittisen toimintamallin tosiasiallinen sisältö jää vielä tässä tiedonannossa vaillinaiseksi.

Valiokunta toteaa, että Euroopan tulee luoda teollisuudelle ja sitä ympäröivälle teknologialle ja palveluliiketoiminnalle globaalisti kilpailukykyinen ympäristö. Toimenpiteiden kohteena ei tule olla pelkästään valmistava teollisuus, vaan myös teollisuuden verkottunut luonne tulisi huomioida nykyistä paremmin. Komission esittämää valmistavan teollisuuden 20 %:n BKT-tavoitetta tulee pitää vain suuntaa antavana mittarina, koska tällainen määrällinen tavoite itsessään ei ole omiaan takaamaan aitoa tuottavuuden kasvua. Määrän ohella on tavoiteltava laatua eli panostettava korkeaa arvonlisää tuottaviin aloihin palvelusektori mukaan lukien. Valiokunta painottaa, että toimiva palvelusektori on edellytys kilpailukykyiselle teolliselle pohjalle, ja vastaavasti elinvoimainen teollinen pohja luo puitteet palvelusektorin kasvuille. Tämä kytkös jää tiedonannossa liian vähälle huomiolle.

Valiokunta toteaa, että eurooppalaisen teollisuuspolitiikan keskeisenä tehtävänä on tarjota yrityksille varmuus nykyistä selkeämmästä ja vakaammasta, globaaliin muuttuvaan toimintaympäristöön sopeutuvasta politiikasta. Ilman selkeätä näkemystä tulevasta suunnasta vaarana on, että tuotannon ja investointien lisäksi muutkin toiminnot — kuten tutkimus- ja kehitystoiminta sekä suunnittelu — siirtyvät Euroopasta nopeasti kasvaviin talouksiin. Teollisen tuotannon vähentyessä myös TK-toiminnan toimintaedellytykset vaikeutuvat.

Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että valtioneuvoston tavoitteena on maaliskuun Eurooppa-neuvostossa tiedonannon pohjalta käytävässä keskustelussa nostaa ja terävöittää EU:n teollisuuspolitiikkaa koskevaa tavoitetasoa. Yhtä tärkeätä on vaikuttaa tulevan komission ohjelman sisältöön. Tulevissa keskusteluissa valiokunta peräänkuuluttaa laaja-alaista otetta innovaatiopainotukset mukaan lukien.

Valiokunta korostaa, että onnistunut eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyyn turvaaminen edellyttää EU:n politiikkasektorien keskinäistä johdonmukaisuutta ja keskitetympää päätöksentekoa komissiossa. Kilpailukykyyn perusedellytyksiä ovat myös tiukka kilpailu- ja valtiontukisääntely sekä tasapuoliset globaalit kilpailuolosuhteet takaava kauppapolitiikka ja jäsenvaltioiden omaa innovaatiotoimintaa täydentävä innovaatiopolitiikka, jossa innovaatiopainotukset tulisi kohdistaa nykyistä enemmän puhtaisiin ja kestävästä kehitystä tukeviin ratkaisuihin, kuten cleantech ja biotalous, sekä muihin strategisesti korkeaa arvonlisää tuottaviin aloihin, kuten luovat alat, ICT ja digitaaliset palvelut.

Valiokunta ottaa erillisessä lausunnossaan kantaa valtioneuvoston kirjelmiin E 17/2013 vp (ilmasto- ja energiapolitiikan puitteista vuosille 2020—2030) ja E 18/2014 vp (energian hinnat ja kustannukset Euroopassa), mutta korostaa tässä EU:n teollisuuspolitiikan tulevaa suuntaa koskevassa lausunnossaan tarvetta huomioida keskeisesti teollisuuden kilpailukyky ilmasto- ja energiapoliittisia linjauksia tehtäessä ja päästökaupasta päätettäessä. Lisäksi EU tarvitsee tarkoituksenmukaisempaa, vakaampaa ja innovaatiomyönteisempää lainsäädäntöä, joka huomioi nykyistä paremmin myös työllisyyden kannalta keskeiset pk-yritykset. Sääntelytaakkaa on seurattava säännöllisesti ja sitä on oltava valmius myös purkaa. Myös inhimilliseen pääomaan, osaamiseen ja ammattitaitoon tulee panostaa ja työntekijöiden tarpeista lähteviä joustojärjestelmiä kehittää.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

TaVL 8/2014 vp — E 14/2014 vp

Helsingissä 11 päivänä maaliskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Miapetra Kumpula-Natri /sd (osit-
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok	tain)
jäs.	Lars Erik Gästgivars /r	Jukka Kärnä /sd
	Teuvo Hakkarainen /ps	Eero Lehti /kok
	Harri Jaskari /kok	Jari Myllykoski /vas
	Antti Kaikkonen /kesk	Martti Mölsä /ps
	Johanna Karimäki /vihr	Sirpa Paatero /sd
	Pia Kauma /kok	Arto Pirttilahti /kesk
		Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Anna Sorto.